

maga — in ni je potem sile na svetu, ki bi nas zadržavala na potu do blagostanja in — proč od Gradca. . . . ski.

Državni proračun za l. 1903 in Spodnji Štajer.

V naslednjih vrstah podamo čitateljem »Slov. Gospodarja« svote, katere se imajo na državne stroške uporabiti za Sloven. Štajer.

1. Za popravo ceste iz Ljubnega v Solčavo 10 000 K. Poprava te ceste bo stala 108 000 K. Dežela, gornjegrajski okraj, občini Ljubno in Luče plačajo skupaj 60% (64 000 K), država prevzame 43 200 K ter plača za l. 1903 prvi del 10 000 K.

2. Za stavbo novega mostu čez Savo in Krko pod Brezicami prvi del 20 000 K. Stroški tega mostu so proračunjeni na 448 000 K. Država prevzame 100 000 K in plača prvi del l. 1903 z 20 000 K. Dežela, brežski okraj in brežiško mesto plačajo po 100 000 K. Kdo bo pokrival primanjkljaj z 48 000 K, še ni določeno.

3. Prispevek k stavbi novega mostu med Vuhredom in Marnbergom drugi del 10 000 K. Stavba tega mostu prek Drave stane 84 000 K, država plača 23 500 K, za l. 1902 je plačala že 10 000 K. Dežela prispeva 20 000 K, ostali znesek naj plačajo sosedne občine.

4. Za popravo Save pod Brezicami do hrvatske meje 35 000 K.

5. Za uravnavo Savinje pri Celju prvi del 17 600 K. Uravnava Savinje pri Celju bo stala 220 000 K, država prevzame znesek z 88 000 K. V petih letih se ima to delo izvršiti.

6. Poprava reke Save ob pritoku Sotle 7 500 K. Predno se more Sotlska struga uravnati, treba je popraviti strugo Save, kjer se v njo steka Sotla. Stroški za uravnavo Sotle so proračunjeni na 1 400 000 K, država prevzame polovico z 700 000 K ter plača za napravo načrtov za l. 1903 7 500 K.

7. Za uravnavo Mure od Gradca do štajersko-ogrske meje osmi del 90 000 K.

8. Za uravnavo Drave od Maribora do Središča deveti del 50 000 K.

Vsi državni stroški za popravo cest po vseh kronovinah znašajo 12 167 146 K. Stroški za popravo rek 2 656 767 K.

9. Nemška gimnazija v Celju stane 74 460 K, slovensko-nemški razredi 34 760 K.

10. Gimnazija v Mariboru 95 214 K.

11. Državna podpora za deželno gimnazijo v Ptuj 7 000 K.

12. Stavba poslopja za nemško gimnazijo v Celju 10 000 K prvi del.

13. Stavba poslopja za slovensko-nem. paralelke pri Celju 10 000 K prvi del.

Državni stroški za vse gimnazije na Štajerskem 589 780 K. — Državni stroški za vse avstrijske gimnazije 15 069 074 K.

14. Realka v Mariboru stane na leto 70 993 K, vse državne realke na Štajerskem 177 800 K, vse državne realke v Avstriji 6 064 240 K.

15. Stroški za vse obrtne šole v Avstriji 8 678 824 K (državna obrtna šola v Gradcu stane 190 380 K in strokovna šola za obdelovanje lesa in železja v Bruku na Muri 29 034 K).

16. Trgovinske šole 528 150 K.

17. Šole za babice 138 672 K.

18. Šole za orijentalne jezike 12 874 K.

19. Mornarske šole: v Trstu 133 570 K, v Malem Lošinj 39 100 K, v Kotaru 44 583 K, v Dubrovniku 47 416 K.

20. Učiteljsišča v Avstriji 5 608 612 K, (učiteljsišče v Gradcu za učitelje 51 558 K, učiteljsišče v Mariboru 72 369 K, učiteljsišče za učiteljice v Gradcu 46 058 K).

21. Stroški za visoke šole 15 507 021 K, (vseučilišče v Gradcu 1 251 460 K).

Državni zbor.

Dunaj, 26. novembra 1902.

Gostilničarji.

Cela sredi — 26. november — je veljala gostilničarjem. Imeli so pretekli teden oštirji iz vseh avstrijskih kronovin na Dunaju svoj shod, kjer so se pritoževali radi raznih nedostatkov, ki obtežujejo njihovo obrt. Zahtevali so med drugim, da sme izvrševati le tisti gostilničarsko obrt, ki je za to prestal posebno skušnjo: da se vino, pivo in žganje v zapečatenih steklenicah ne sme prodajati drugod, ampak samo le po gostilnah itd. Te pritožbe gostilničarjev so pobrali poslanci: Mladoček Holanski, Vsenemec dr. Eisenkolb in katoliški Čeh dr. Stojan ter vložili tri nujne predloge, s katerimi se je pečala zbornica pretečeno sredo, dne 26. novembra. Pri tej priložnosti so se pritoževali razni poslanci, da se dovoli gostilničarska obrt pogostoma brez vsake potrebe, da je na škodo oštirjem, da se od njih ne zahteva preskušnja: da bi se v tej zadevi moralo drugače postopati na kmetih, kakor po mestih itd. Trgovinski minister baron Call je obljubil, da se bo na te pritožbe jemal ozir, kadar pride v razpravo predložena postava zoper pijančevanje. Slednjič se je sprejel predlog dr. Weisskirchnerja, da naj obrtni odsek te tri predloge preiskuje in v štirih tednih zbornici poroča.

Siromašni Jakec je ugriznil županovega Feliksa globoko v nos in je sedaj znal tudi dobro, kaj se bode izcimilo iz tega, namreč, da bo trpel nekdo, ki je pri celi stvari popolnoma nedolžen.

Splazil se je za hišo svoje matere, prijel se z rokama za glavo in mislil sem in mislil tja, kako bi sedaj napravil, da bi onega nedolžnega ali boljše rečeno, ono nedolžno zamogel obvarovati pred predstoječo sodbo.

Ko se je začelo mračiti, vidimo ga iti od jednega do drugega svojih najzvestejših tovarišev — nabira si hlačice, a ko jih ima sedem po številu na kupu, leže z nekoliko olajšanim sreem v posteljo in zaspi nekako malo boljše volje.

A drugi dan ga je njegova nekoliko kratkovidna mamica gledala z veseljem in mrmrala sama s seboj: »Ah, kako postaja moj Jakec tolst, da koraka komaj od debelosti!«

V šoli pa je že Feliks sedel z zavezanim nosom, tako, da bi človek mislil, da si je iz šale prilepil škronicelj v sredino obraza ter je pomežikaval s svojimi malimi, črnimi očmi tako zlobno, da je Jakec mogel sklepati iz tega, koliko . . . bode bila kmalu ura.

Ko je bil dokončan pouk, in so otroci odmolili navadno molitev, moral je Jakec še malo ostati v šoli, ker so imeli gospod

Nejasne razmere.

Nekaj dni sem so nemški poslanci iz Češkega imeli svoja posvetovanja, kaj se naj Čehom ponudi, da zamore državni zbor redno delovati. Kajti zdaj so zavrlji Čehi z blizu do 70 nujnimi predlogi kolesa zbornici, da se ne more izkupati iz blata, v katerem tiči. Trdijo, da presvitli vladar sam zahteva, da se mora napraviti kmalu red in mir. Nemci se posvetujejo; a do današnjega dne, torek 2. decembra, še niso prišli do nikakega sklepa. K tem nemškim posvetovanjem pa niso prišli Vsenemci. Če pa ti ne privolijo, vsi sklepi drugih nemških strank nič ne izdajo. Položaj je torej še zdaj nejasen.

Hranilne knjižice.

Dne 26. februarja 1898 je ukazala vlada, da posojilnice in hranilnice ne smejo brez vladnega dovoljenja izplačevati denarja, vložnega pod tujim imenom. Mnogotere osebe nočejo vložiti svojih novcev pod svojim lastnim imenom, temveč pod tujim ali tudi izmišljenim naslovom. Poprej so smeli denarni zavodi brez ovire izplačevati denar, vloženi na hranilne knjižice bodisi vloženi pod tem ali onim imenom. Ta vladni ukaz dela mnogoterim posojilnicam, zlasti na Češkem, velike težave. Mladočeški poslanec dr. Fiedler je vložil torej nujni predlog, v katerem zahteva od vlade, da prekloče ta svoj ukaz. Po dolgi obravnavi se je 27. novembra ta predlog tudi sprejel.

Uradniške kavicje se bodo opravile.

Tisti uradniki, ki imajo opraviti z denarjem, morajo ob nastopu svoje službe položiti primerno kavicjo ali varščino v denarju ali v denarni vrednosti. Enako se morajo zavezati njihove soproge, da poplačajo slučajno oškodbo, katero bi zakrivali njihovi možje. Ker pa te kavicje ne dosejajo svojega namena, predlaga vlada, naj se v prihodnje opuste; vložene pa izplačajo v 3 letih. Vlada namreč trdi, da te varščine niso v nikaki razmeri z državnim denarjem, ki ga upravljajo uradniki. Te državne denarne svote so neprimerno visoke. Na dalje pravi vlada, da mora itak vsak uradnik jamčiti s celim svojim premoženjem za slučajne oškodbe. V zadnjih 10 letih bi bili morali uradniki povrniti državi 1 625 804 K, torej povprek 163 000 K na leto. Iz njihovih varščin se je pa pokrilo le 23 828 K, iz drugega premoženja 17 000 K, blizu 122 000 K pa se sploh ni povrnilo, temveč jih je trpela država. Ker se uradniki pri nastopu svoje službe tudi navadno hudo zadolžijo, da zberejo zahtevano varščino, predlaga vlada, naj se te »zastave« opustijo.

A ne bil bi ga dobil, ko bi Feliks, ki se je zanašal na svoje dolge noge in na njih hitrost, ne postal malo prevzet.

Obračal se je vedno nazaj proti Jakcu, vzdignil z desno roko kolesce, a z levo mu kazal dolgi nos in zopet je storil malo korakov, obrnjen nazaj kakor rak, kadar gre spat v luknjo. V tem je nenadoma stopil na ravnokar izrovani krtinovec in — cop — tu je ležal na hrbtu, kakor je bil dolg in širok, a Jakec na njem, in nesreča je bila gotova.

Kolesce se je razletelo na sto koscev, in mala dva neprijatelja, ki sta se leže držala čvrsto navskriž, spoprimesta se z vso srditostjo. Jakec začuti med zobmi nekaj mehkega, vgrizne čvrsto, a nesreča . . . Feliks zakriči nato tako strašno, da Jakca zazebe nekam tja do duše in tedaj — je bilo borbe konec.

Jakec stoji ves trd na mestu kakor oni, ki je obsojen na smrt in čaka, kedaj ga popeljejo na vislice. Napravil bi Feliksu raje dvanajst takih mlinov, ako bi le mogel učiniti, da bi ne bil storjen njegov zločin. A Feliks je tulil in držal svoj ponesrečeni nos s krvavimi rokami in kričal, da bode povedal vse gospodu učitelju in končno je odšel tuleč domov.

učitelj še nekaj važnega ž njim pogovoriti in sicer med štirimi očmi.

A ta pogovor je bil izvanredno kratek in prej primeren za gluhonemega, kakor za onega, ki zna govoriti. Gospod učitelj so izbirali samo nekoliko časa med svojimi mnogobrojnimi palicami, švigili potem z najdaljšo in najtežjo po zraku, z očmi namignili in rekli: »Hlače dol!«

A joj! — Na to niti Jakec mislil ni, da se on, ki je itak na slabšem v današnjem prepiru, ne bode smel braniti s svojim sklepom. — Svet je jako nepravilčen! — Tudi se ni smel obotavljati, ker gospod učitelj niso trpeli v takih stvareh nikakega prigovarjanja. Zato stopi Jakec naprej in spusti prvi omot dolnega svojega telesa na tla.

»Ah, kaj pa vidim?« pravijo gospod učitelj začudeno, »ti si fin gospodič, ki se v sredini leta oblačiš tako toplo! Hitro tudi s tem dol, nimamo časa!«

Nato pade drugi omot, a Jakec je bil še vedno zavarovan proti krutosti palice. Na ustnicah gospoda učitelja pa se je pokazalo neko smehljanje, ki se je spremenilo v glasen smeh, ko je Jakec zopet pustil pastil jeden omot, a pri tem še ostal vedno oblečen.

»No, koliko kož pa imaš vendar, ti malo tepče?« vprašajo ga gospod učitelj, a Jakec odgovori ravnodušno in iskreno:

Terminska kupčija z žitom na borzi.

Ta zadeva je našim bralcem znana. Česar so se mnogoteri poslanci bali, se je zgodilo. Komisija gospodske zbornice, kateri se je izročil sklep poslanske zbornice v pretres, je ta sklep zavržla. Brez dvoma ga zavrže tudi gospodska zbornica. Potem pride prvotni sklep gospodske zbornice zopet nazaj v poslansko zbornico. Skoraj gotovo se bo poslanska zbornica morala udati in sprejeti to, kar je že enkrat sklenila gospodska zbornica, namreč: Vladi se izroči pravica, da prepove spekulativno kupčijo z žitom na borzi, naj se začne ta kupčija v kateri koli obliki. Sicer je pa zbornica dunajske žitne borze 29. novembra sklenila, da od 1. maja 1903 preneha takšna kupčija.

Postava proti prodajalcem po hišah.

Kdo ne pozna kupčije od hiše do hiše? Prodaja se razno blago: robci, gumbe, milo, glavniki itd., rešeti in druga suha roba. So kraji po Kranjskem, Goriškem in Južnem Tirolskem, kjer ljudje svoje družine prerediti samo z dobičkom od te prodaje. Trgovci ne gledajo radi te trgovine po hišah; to je očividno. Na drugi strani je pa tudi resnično, da se mnogokrat od teh barantačev kupi slabo blago; da žene, hlapci in dekletke kupijo marsikaj, kar je nepotrebno in bi ne kupili, ako bi se jim k temu ne ponujala prilika. Zbornica je dne 2. decembra sprejela nujni predlog dr. Plačeka, da se takoj začne obravnava o tem postavnem načrtu, katerega je že davno sklenil obrtni odsek. Postava se vtegne končno sprejeti v tem smislu, da prebivalci onih krajev, ki ne morejo drugače živeti, kakor o tem prodajanju, bodo smeli se s tem baviti tudi v bodoče. Občine pa bodo dobile pravico, da bodo smele prepovedati tako prodajanje, če se njim dozdeva nepotrebno ali za nje škodljivo.

„Slovanska zveza“.

Naši kmetje občutijo jako hudo ostrosti zdajšnjega vojaškega zakona. Vojaške postave po drugih državah niso tako ostre, kakor v Avstriji. »Slovanska zveza« (Slovenci, Hrvatji, Rusini in katoli. Čehi) se je posvetovala o olajšavah, katere naj se podelijo kmetom in obrtnikom v vojaških zadevah. Tozadevni predlog se bo vložil v kratkem v poslanski zbornici.

»Sedem, gospod učitelj, a s svojo priraščeno osem; ali Feliks... on jih ima mnogo manj.«

»A ha«, pravijo gospod učitelj, »ti hočeš reči, da bi pri njem prišel poprej do dna? — No dobro, pripoveduj mi, kako je bilo včeraj s tem tvojim mlinom in Feliksom nosom; bodemo videli, morebiti se ti ne bode treba slačiti do kraja.«

In sedaj je Jakec povedal vse, kar mu je Feliks storil in kako ni on kriv, da mu je njegov nos slučajno prišel med zobe. Ta odkritosrčen govor je gospoda učitelja prepričal popolnoma, da je Jakec nedolžen in Feliks, ki je imel manj kož, moral se je sedaj pripraviti na nekaj.

Pri vsakem prepiru se morata torej zaslišati obe stranki, a ne samo jedna, ako hoče biti sodba pravična, kakor to vidimo pri prepiru med Feliksom in Jakcem.

Smešničar.

Naravoslovno. Neko šolo je obiskal šolski nadzornik ter vprašal nekega dečka: »No Mihec, ali mi veš povedati, kako velik je osel?« Mihec: »Tako velik, kakor...« (obtiči jeclaje). Šolski nadzornik: »Le povej, saj menda veš!« Mihec: »Tako velik, kakor — jaz!« Šolski nadzornik: »Kaj? Kako prideš do tega odgovora?« Mihec: »Saj pravi gospod učitelj vedno, da ni večjega osla, kakor sem jaz.«

Dopisi.

Iz Ptuja. (Premembe.) Po smrti dr. Miheliča potrebovali so Ptujčani, pred vsem župan pek Ornik, še drugega nemškega ali nemčurskega odvetnika. To pa gotovo zaradi tega, da bi dr. Fichtenau ne bilo strah, ali da bi ta preveč denarja ne zaslužil pri mestni hranilnici, pri »voršusu«, pri trgovcih itd. Našli so ga v imenitnem Celju, g. dr. Ambrositscha, kateri je bil sprva »rechtsanwalt«, pozneje pa »advokat« — po napisu na deski. Da je pristen Nmec, kakor Ornik, Sadnik, Kolenec in dr., to kaže že pisava njegovega imena! Pri nas si namreč nekateri domišljujejo, da je mogoče izlezti iz slovenske kože vsaki čas, da je rojen Slovenec že Nmec, če piše svoje ime z nemškimi črkami, ali po nemškem pravopisu! To pa danes še ni dovolj. Pravi Nmec mora biti dandanes tudi luteranske ali protestantske vere. To je bil dr. Ambrožič. Vsled tega je bil kaj priljubljen! Mestna hranilnica mu je segla pod pazduhe, »Štajerc« ga je priporočal, po gostilnah, prodajalnicah in uradih so mu bili povsodi naklonjeni. In sedaj vendar odhaja! Iz Ptuja preseli se celo v slovensko Ljubljano! Ali so mu Nemci in nemčurji dali premalo zaslužiti? Ali beseda »rechtsanwalt« na deski, nemški trak na veržici ure, njegavo luteranstvo in ono nekaterih njegovih pisarjev ni privabilo dovolj strank?

Ali se je gospod doktor res že skregal z županom Ornikom, kakor pripoveduje g. Kalhberg? Tudi to bi bilo mogoče! Ker so svoje dni notarja Filafero-ta odstranili iz ravnateljstva mestne hranilnice, ker se Orniku ni hotel vklanjati, se je morebiti tudi dr. Ambrožič zbal, da zgubi zastopstvo hranilnice! »Štajerc« pa bode posebno žalosten, da zgubi zvestega prijatelja, da mlademu protestantu v Ptuj ni mogel tako dobro postlati, da bi ga ne mikalo v slovensko Ljubljano iz nemčurskega Ptuja proč! Mi pravimo: Srečno pot!

Sv. Martin ob Paki. Končali smo občinske volitve, katere so bile zelo živahne. Prejšnji župan, g. Martin Pirtošek, je vsled podlih napadov nasprotne stranke odklonil izvolitev za župana. Nato je bil izvoljen g. Ivan Klančnik, vrl mož, ki se popolnoma zaveda svojih dolžnostij kot katoličan in Slovenec. Vsi shodi, vse laži, nizkotni napadi, grožnje in prošnje nasprotnikov niso torej nič pomagale. Zaradi lažij in nesramnih napadov so bili nekateri že obsojeni, drugi pa še pridejo na vrsto.

Nasprotniki so baje imeli pripravljeno godbo in pa »pünfer« smodnik, da bi streljali, ako bi prodrli s svojim županom. Sedaj si pa godejo doma za pečjo, smodnik bodo pa prihranili za prihodnje občinske volitve.

Nerazumljivo nam je bilo pred vsem obnašanje slovenskega advokata dr. Majer-ja, kateri se je na strani nemškega barona »hrabro« bojeval zoper zavedne slovenske kmete. Ta čin je popolnoma po receptu kranjskih liberalcev: zoper zavedne katoliško-narodne kmete se je treba poslužiti tudi Nemcev in renegatov, ako sami niso dovolj močni.

Dr. Majer-ja ne bomo sodili mi, obsojilo ga je že njegovo dejanje. Svetujemo mu pa, da se da drugokrat voliti v deželni zbor od nemških baronov, Slovence pa naj pusti v miru. Na pravem mestu so bile besede zavednega kmeta: »Ta gospod je že večkrat povdarjal, da moramo biti zavedni Slovenci, tukaj pa pomaga nemškemu baronu potisniti nas v kot. Moja »oferca« je bolj zavedna Slovenka, nego gospod dohtar.« Gosp. dr. Majer! Ni res, da je bridko slišati tako pikro resnico iz ust priprostega slovenskega kmeta?

Dobrna pri Celju. V štev. 91. »Dobrovine« opozarja gospod dopisnik iz Dobrne »voditelje Bralnega društva«, da so se »nemskutarji« — ta izraz rabi gospod dopisnik —

»lotili tudi društva«. V društvenih pravilih se nahaja § 8, ki pravi: »Društvo vodi odbor od društvenikov voljen...« Po vsej pravici smatra se torej podpisani odbor »voditeljem Bralnega društva«, ki ima pravico in dolžnost zastopati in »brantiti« društvo, ako je treba. Podpisani odbor dovoljuje si torej na odstavek omenjenega dopisa, kjer se govori o društvu, odgovoriti sledeče: Odboru »Braln. društva« je dobro znano, da ima društvo obilo nasprotnikov, vendar je odbor mnenja, da so dotični nasprotniki duševno na tako nizki stopinji, da ne morejo žaliti društva, zakaj društvo stoji tako visoko, da mu vsi jeziki nasprotnikov ne segajo niti do podplatov, zato se mu ni zdelo vredno odgovarjati na neslana izzivanja.

Društvo je nadalje nepolitično, in zato ni njegov namen segati kot tako v političen boj med obema strankama na Dobrni. Društvo ima pred seboj razločno začrtan cilj v § 2. svojih pravil, namreč: »a) pospeševati vsestransko omiko in društveno življenje s čitanjem poštenih krščanskih časopisov in knjig; b) razveseljevanje v besedah, igrah, petju ter v znanstvenem razlaganju in predavanju.« In ta svoj cilj skuša doseči po svojih močeh, po tem potu stopa naprej ne meneč se za raznovrstna podtikanja in neslana natolcevanja »prijatelj« in »neprijatelj«. Za drugo se ne briga. V svesti si svojega višjega stališča, prezira društvo z veliko hladnokrvnostjo »preklinjanje hripavih srak«, prepričano, da bi moralo nehati biti »Bralno društvo« za Dobrno, ko bi ga hvalili njegovi nasprotniki.

Nadalje je podpisani odbor mnenja, da ima vsaka dobra stvar svoje nasprotnike, da je torej popolnoma naravno, da jih ima tudi »Bralno društvo«. Čim več jih je takih nasprotnikov, tem večja čast za društvo, zakaj iz tega lahko vidi, da je na pravem potu, in ravno to bo navduševalo odbor, da podvoji svoje moči v dosego svojega namena.

Nikdo pa naj ne misli, da se društvo, oziroma odbor koga ali česa boji. Ne! Društvo je prestalo v novejših časih hude boje, kateri so ga pa očistili, kateri so ga okrepili, in hvaležno je celó svojim nasprotnikom, zakaj ravno te borbe so mu pomagale na kvisku, in če Bog dá in sreča junacka, na tej višini hoče ostati in iz te višine bo s pomilovanjem gledalo na različen »drobiž«, ki se zaletuje vanj, kakor razkačen kostrun v trden zid.

Odbor torej v vsej ljubezni opozarja nasprotnike društva, naj ne mahajo po zraku, društva namreč ne bodo zadeli. Ako bi se pa zgodilo, da bi kedo segel predaleč, našlo bo društvo sredstva, da zapre sapo dotičnim junakom. Do sedaj se je pa rabila v boju proti društvu še vedno le uganka 73 »Zimskih večerov«, ki pravi: Pes rjavček, nikdar len, — laja skozi plot koščen.

To naj zadostuje za danes s pripombo, da je odbor hvaležen gospodu dopisniku za pohvalne besede. Odbor si dovoljuje omeniti samo to, da bi si nikdar in nikakor ne dal »brisati prahu s svojih škornjev« od »nasprotnikov«, zakaj, kakor pravi gospod dopisnik jih »nasprotniki poplavlajo z blatom«. Škoda se pa zdi odboru škornjev, da bi postali »blatni«.

Odbor »Bralnega društva« na Dobrni.

Razne stvari.**Iz domačih krajev.**

Častnim občanom je imenovala občina Sv. Marko blizu Ptuja veleč. g. Janeza Možina, nadučitelja v pokoju, za njegovo plodnosno delovanje na markovski soli skozi 32 let.

Promocija. Na graškem vseučilišču je bil dne 28. m. m. promoviran doktorjem prava g. Vekoslav Kukovec, pravni praktikant pri dež. sodniji.